

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Utredningen om
en översyn av narkotikalagstiftningen
(S 2006:07)

Dir.
2007:26

Beslut vid regeringssammanträde den 1 mars 2007

Sammanfattning av uppdraget

Uppdraget utvidgas till att omfatta också följande frågor.

Utredaren skall se över möjligheterna att införa ett förfarande, som inte bygger på kriminalisering, men som ändå förhindrar befattning med ett ämne som kan antas bli klassificerat som narkotika eller hälsofarlig vara.

Utredaren skall också belysa vilka EG-rättsliga krav av primärrättslig och sekundärrättslig natur, när det gäller informationsförfaranden och särskilt underlag som kan behöva ställas med hänsyn till förbud eller andra hinder mot att tillverka, importera, saluföra eller använda en produkt.

Utredaren skall vidare uppskatta hur lång tid det skulle ta att låta ett ämne omfattas av ett sådant nytt förfarande i jämförelse med hur lång tid det tar att klassificera ett ämne som narkotika eller hälsofarlig vara.

Bakgrund

Nya hälsofarliga ämnen dyker kontinuerligt upp på marknaden. Sådana ämnen kan orsaka stora skador och mycket lidande innan deras egenskaper har hunnit utredas och ämnena kan klassificeras som narkotika eller hälsofarlig vara. Statens folkhälsoinstitut ansvarar för att utreda behovet av narkotikaklassificering av varor som inte är läkemedel och behovet av klassifice-

ringen av varor som hälsofarliga. Läke medelsverket ansvarar för att utreda narkotikaklassificering av läke medelssubstanser.

Enligt dir. 2006:97 skall utredaren göra en översyn av narkotikalagstiftningen och granska skillnaderna i de underlag som krävs av myndigheterna för att en vara skall kunna klassificeras som antingen narkotika eller som en hälsofarlig vara. Skillnader i kraven på underlag torde främst bestå i materialets omfattning, materialets vetenskapliga nivå, tidsaspekter för att ta fram ett underlag m.m.

Mot bakgrund av de personskador och dödsfall som ett nytt hälsofarligt ämne kan orsaka innan det kan klassificeras som hälsofarlig vara eller narkotika kan utredningen och beredningsprocessen i sammanhanget förefalla alltför tidskrävande. Innan klassificering har hunnit ske faller nya varor utanför lagarnas tillämpningsområde och under denna tid är t.ex. tillverkning och försäljning strafffri. Det finns också exempel på att polisen varit tvungen att häva beslag av hälsofarliga varor som påträffats hos påverkade personer och återlämna varorna till deras ägare eftersom varorna ännu inte har hunnit klassificeras som narkotika eller hälsofarliga varor. Problemet uppmärksammades bl.a. inför klassificeringen av butandiol och ketamin.

Den 1 april 1999 trädde lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor i kraft. I och med att denna lag antogs, infördes i Sverige ett snabbare sätt att klassificera nya hälsofarliga ämnen. Samtidigt ändrades narkotikadefinitionen, vilket också bidrog till att möjliggöra en snabbare klassificering.

EG-rättsliga aspekter

Enligt europaparlamentets och rådets direktiv 98/34/EG av den 22 juni 1998 om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter är medlemsstaterna skyldiga att anmäla förslag till tekniska föreskrifter till kommissionen. En teknisk föreskrift omfattar t.ex. att medlemsstaterna i lagar och andra författningar förbjuder tillverkning, import, saluföring eller användande av produkt. Medlemsstaterna får som huvudregel inte anta ett utkast till teknisk föreskrift före utgången av tre månader från den tidpunkt då kommissionen mottog infor-

mationen, den s.k. frysningsperioden. Undantag från tremånadersfristen får göras om en medlemsstat av brådskande skäl, på grund av allvarliga och oförutsedda händelser som gäller skyddet av bl.a. folkhälsan, måste utarbeta tekniska föreskrifter på mycket kort tid i syfte att omedelbart anta och införa dem, utan att samråd är möjligt. Kommissionen gör alltid en bedömning av om brådskande skäl är korrekt åberopade och kontaktar medlemsstaten om så inte är fallet. Då uppstår ett behov av frysningsperiod, alternativt att den nationella bestämmelsen inte kan tillämpas på grund av att anmälan inte skett på ett korrekt sätt. Vid begränsningar i avsättningen av ett kemiskt ämne, ett preparat eller en produkt skall särskilt underlag inges vid anmälan (artikel 8.1 i 98/34/EG).

Sverige har vid klassificeringarna av GHB och ketamin som narkotika kunnat anta ändringarna i förordningen (1992:1554) om kontroll av narkotika utan att frysningsperioden har tillämpats.

Kontroll genom s.k. nödförfarande

I vissa länder tillämpas kontroll genom s.k. nödförfaranden, en teknik för att snabbt kunna kontrollera en vara under narkotikalagstiftningen. Ett beslut om att en vara skall omfattas av ett nödförfarande brukar gälla under begränsad tid, i allmänhet omkring ett år. I avvaktan på en mer fullständig utredning om varans egenskaper omfattas den under denna tid av narkotikalagstiftningens kontroll- och straffbestämmelser. Har man vid tidens utgång funnit att den är att anse som narkotika fattas beslut om narkotikaklassificering. Skulle så inte vara fallet kommer varan inte längre att omfattas av narkotikalagstiftningen. År 1998 övervägdes denna fråga av den dåvarande regeringen som fann att sådana preliminära förfaranden medför oacceptabla straffrättsliga konsekvenser och därför inte kan godtas i svensk rätt (prop. 1997/98:183, s. 36).

Uppdraget

Utredaren som skall göra en översyn av narkotikalagstiftningen (dir. 2006:97) skall också överväga om det bör införas ett förfarande, som inte bygger på kriminalisering, men som ändå gör det möjligt att förhindra befattning med ett ämne som kan antas bli klassificerat som narkotika eller hälsofarlig vara. En sådan åtgärd, exempelvis någon form av omhändertagande av ämnet, bör kunna vidtas i avvaktan på att det har utretts om varan skall klassificeras som hälsofarlig vara eller narkotika.

Utredaren skall också belysa vilka EG-rättsliga krav av primärrättslig och sekundärrättslig natur, när det gäller informationsförfaranden och särskilt underlag som kan behöva ställas med hänsyn till förbud eller andra hinder mot att tillverka, importera, saluföra eller använda en produkt.

Utredaren skall vidare uppskatta hur lång tid det skulle ta att låta ett ämne omfattas av det beskrivna förfarandet i jämförelse med hur långt tid det tar att klassificera ett ämne som narkotika eller hälsofarlig vara. Utredaren skall beakta de möjligheter som finns – och som använts av Sverige i fråga om klassificering av GHB och ketamin – att av brådskande skäl avstå från samråd med Europeiska kommissionen och andra medlemsstater när allvarliga och oförutsedda händelser som gäller skyddet för folkhälsan eller den allmänna säkerheten inträffat och tekniska föreskrifter måste utarbetas på mycket kort tid i syfte att omedelbart anta och införa dem.

Om utredaren kommer fram till att ett icke-kriminaliserat förfarande som gör det möjligt att förhindra befattning med ett ämne som kan antas bli klassificerat som narkotika eller hälsofarlig vara är lämpligt skall han eller hon lämna förslag på hur detta förfarande skall vara uppbyggt på detaljnivå samt på författningsreglering av förfarandet.

Om förslagen innebär kostnader för staten skall utredaren lämna förslag till hur dessa kostnader skall finansieras.

Uppdraget skall genomföras i samverkan med Läkemedelsverket, Statens folkhälsoinstitut, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium och andra berörda myndigheter och organisationer.

Utredningstiden förlängs. Utredaren skall redovisa sitt uppdrag till regeringen senast den 31 december 2008.

(Socialdepartementet)